

З метою формування екологічної компетентності майбутніх гірничих інженерів було запропоновано та теоретично обґрунтовано компетентнісний підхід. Конкретизовано шляхи реалізації наукових підходів у побудові моделі та експериментальній технології, що запроваджена у навчальний процес вищих навчальних закладів з підготовки фахівців з напрямку «Гірництво». Показано, що екологізація навчальних дисциплін, а також реалізація міжпредметних зв'язків сприяє формуванню екологічної компетентності у студентів.

Ключові слова: підхід, наукові підходи, компетентнісний підхід, екологічна компетентність гірничого інженера, екологічна освіта.

Для формирования экологической компетентности будущих горных инженеров, в качестве основного научного подхода был предложен и теоретически обоснован компетентностный подход. Конкретизировано пути реализации научных подходов в построении модели и экспериментальной технологии, которая внедряется в учебный процесс высших учебных заведений по подготовке специалистов направления «Горное дело». Показано, что экологизация учебных дисциплин, а также реализация межпредметных связей способствует формированию экологической компетентности у студентов.

Ключевые слова: подход, научные подходы, компетентностный подход, экологическая компетентность горного инженера, экологическое образование.

For the formation of future ecological competence of mining engineers as a major scientific approach was proposed and theoretically justified competence approach. Concretized ways of implementing scientific approaches in simulations and experimental technologies introduced in the educational process of higher educational institutions for training in the direction «Mining». It is shown that the greening of disciplines, as well as the implementation of interdisciplinary connections contributes to the ecological competence of students.

Keywords: approach, scientific approaches, competence approach, ecological competence mining engineer, environmental education.

УДК 378.014

М.С. Глазунов
м. Вінниця, Україна

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ З ВИКОРИСТАННЯМ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ

Для перевірки рівня сформованості у майбутніх учителів компетентності в писемному мовленні (ПМ) з використанням веб-технологій та перевірки розробленої нами методики навчання іншомовного писемного мовлення було проведено експериментальне навчання, аналіз результатів якого дав змогу зробити висновки про ефективність запропонованої методики.

Метою цієї статті є опис організації, проведення та інтерпретації даних, отриманих під час експериментального навчання.

Спираючись на основні положення теорії методичного експерименту, (Е. Штульман, М. Ляховицький, П. Гурвич) [8; 7; 6], було визначено об'єкт, предмет, мету експерименту, сформульовано гіпотезу, здійснено відбір учасників експерименту та підготовлено експериментальні матеріали.

Об'єктом і предметом експериментального дослідження є процес навчання англomовного ПМ з використанням веб-технологій студентів I курсу мовного вищого навчального закладу (ВНЗ).

Було визначено мету експерименту – перевірити ефективність формування у майбутніх учителів англomовної компетентності в ПМ засобами веб-технологій, зокрема, доцільність використання у навчальному процесі розробленої нами підсистеми вправ.

Спираючись на теоретичні передумови навчання ПМ засобами веб-технологій і практичні розробки комплексів вправ, сформулюємо **гіпотезу** експерименту: ефективне формування у майбутніх учителів англomовної компетентності в ПМ засобами веб-технологій можливо

забезпечити за умов:

1) правильного добору веб-платформ та навчальних комп'ютерних програм, як засобів навчання, що дозволяють ефективно формувати компетентність у ПМ;

2) застосування спеціального комплексу вправ для навчання ПМ, що містить підготовчі вправи, вправи для формування навичок та вправи для формування вмінь ПМ.

На основі сформульованої вище гіпотези ми передбачаємо такий *наслідок*: у результаті використання запропонованої методики формування у майбутніх учителів англomовної компетентності в ПМ засобами веб-технологій коефіцієнт навченості за В. Беспальком буде не нижчий за 0,7 [1].

Організація та проведення експерименту в межах нашого дослідження передбачали вирішення таких **завдань**:

- сформулювати гіпотезу експерименту;
- дібрати необхідні веб-платформи та навчальні комп'ютерні програми, що здатні ефективно формувати у студентів компетентність у ПМ;
- провести доекспериментальний зріз з метою з'ясування вихідного рівня сформованості у студентів компетентності в ПМ;
- здійснити експериментальне навчання на основі створеної методики;
- провести післяекспериментальний зріз з метою встановлення підсумкового рівня сформованості у майбутніх учителів компетентності в ПМ;
- порівняти результати, отримані під час проведення до- і післяекспериментального зрізів;
- сформулювати висновки щодо ефективності створеної методики формування у майбутніх учителів англomовної компетентності в ПМ засобами веб-технологій;
- укласти методичні рекомендації щодо використання веб-технологій в навчанні англomовного писемного спілкування.

Неварійованими умовами експериментального навчання були: 1) його тривалість; 2) кількість занять; 3) кількість годин, які виділялись на аудиторні заняття і самостійну позааудиторну роботу студентів; 4) склад навчальних груп; 5) комплекси вправ; 6) критерії оцінювання рівня сформованості компетентності в ПМ; 7) завдання до- та післяекспериментальних зрізів; 8) експериментатор.

Варійованою умовою було кількісне співвідношення вправ методики формування компетентності в ПМ засобом веб-технологій. У *варіанті методики А* вправи були в однаковому кількісному співвідношенні 1:1, тобто кількість вправ для формування умінь на рівні понадфразової єдності була однаковою з кількістю вправ для формування умінь на рівні тексту. Згідно з *методикою варіанту Б* домінували вправи для формування навичок створення висловлювань понадфразового рівня, а саме, ознайомлення з текстом-зразком, інструкціями-пам'ятками, вправи на підстановку, трансформацію, заміну та комбінування на рівні фрази та понадфразової єдності (пропорція 2:1). В *варіанті методики В* домінували вправи для формування навичок створення висловлювань текстового рівня: виконання письмових завдань без вербальних опор, написання власне письмового твору, здійснення самоконтролю та взаємоконтролю (пропорція 1:2).

Згідно з класифікацією П. Гурвича, нами був проведений природний базовий відкритий вертикально-горизонтальний експеримент, що відбувався в умовах звичайного навчального процесу [6]. **Вертикальний характер** експериментального навчання дозволив оцінити ефективність розробленого комплексу вправ та порівняти рівень навчальних досягнень студентів до та після експерименту. **Горизонтальний характер** експерименту дозволив порівняти результати навчання за трьома наведеними вище варіантами методики.

Експериментальне навчання відбувалось під час занять з практики англійської мови і проходило в комп'ютерному класі, обладнаному сучасними комп'ютерами з необхідним програмним забезпеченням та швидкісним доступом до мережі Інтернет.

У реалізації методичного експерименту взяв участь 31 студент I курсу Інституту іноземних

мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за напрямом підготовки «6.020303 Філологія. Мова та література (англійська)». Вони склали три експериментальні групи (ЕГ): ЕГ-1 – 11 осіб, ЕГ-2 – 10 осіб, ЕГ-3 – 10 осіб.

Реалізація експерименту здійснювалась у три етапи: 1) доекспериментальний зріз з метою визначення вихідного рівня володіння ПМ; 2) експериментальне навчання з метою перевірки ефективності запропонованої методики; 3) післяекспериментальний зріз з метою перевірки підсумкового рівня володіння ПМ [3].

Структура експериментального навчання представлена у таблиці 1.

Таблиця 1

Етапи експериментального навчання	Час проведення	Кількість годин	Основні завдання етапів
Доекспериментальний зріз	24.09.2013	2 год	Перевірка вихідного рівня сформованості англомовної компетентності в ПМ
Експериментальне навчання	12.11.2013-5.05.2014	52 год	Перевірка ефективності запропонованої методики
Післяекспериментальний зріз	03.06.2014	2 год	Перевірка підсумкового рівня сформованості англомовної компетентності в ПМ

Виконання завдань доекспериментального зрізу студентами I курсу зайняло 2 академічні години.

Обробка результатів доекспериментального зрізу показала, що 10 % студентів отримали оцінку «відмінно», 16 % – оцінку «добре», 61 % – «задовільно», 10 % – «незадовільно» і 3 % студентів отримали оцінку «погано».

Таким чином, низькі показники доекспериментального зрізу ще раз підтвердили актуальність нашого дослідження і доцільність проведення навчання ПМ засобами веб-технологій.

Перевірка та оцінювання робіт, що виконувались студентами протягом експериментального навчання, відбувалась за такими критеріями:

1) мовне оформлення:

- лексична коректність (20-0 балів);
- граматична коректність (20-0 балів);
- засоби зв'язності (linking words) (10-0 балів);

2) зміст і структура:

- зміст (30-0 балів);
- структура (20-0 балів).

Після опрацювання результатів доекспериментального зрізу ми перейшли до експериментального навчання, яке проводилось на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського і становило 52 години роботи в комп'ютерному класі. Експеримент тривав протягом листопада 2013 р. – травня 2014 р. Відповідно до визначених нами в другому розділі етапів навчання ПМ засобами ІКТ, експериментальне навчання складалось з трьох етапів:

1) інструментального, на якому виконувались вправи для формування інструментальних навичок та вмінь, таких як реєстрація в електронній пошті та платформах Веб 2.0;

2) підготовчого,

- підготовчого 1.1, на якому студенти знайомились із текстом-зразком та отримували детальні інструкції;
- підготовчого 1.2, що передбачав виконання студентами вправ для формування навичок та вмінь створення висловлювань понадфразового рівня;

3) основного,

- основного 2.1, на якому виконувались вправи для формування вмінь створення висловлювань текстового рівня;
- основного 2.2, змістом якого був контроль, взаємоконтроль та аналіз помилок [2].

Інструментальний етап передбачав реєстрацію учасників експерименту на сайтах gmail.com, yahoo.com, facebook.com, wikispaces.com, ознайомлення з основними функціями та можливостями цих платформ. Студенти знайомились із новітніми засобами Веб 2.0, їхньою структурою та принципами, з'ясовували, яким чином використовувати їх для покращення рівня англомовного ПМ.

На підготовчому етапі студенти знайомились із текстом-зразком, вивчали інструкції щодо написання творів та виконували вправи для формування навичок створення писемного висловлювання. На цьому етапі активно використовувалась програма Quizmaker [4]. Комплекс вправ, створений за допомогою цієї програми, інтегрувався в робочу групу Facebook (FB) [5]. Вправи виконувались як під час аудиторного заняття, так і в якості домашнього завдання. По закінченні виконання комплексу студент отримував оцінку, яка з'являлась на екрані монітора. Одночасно результати роботи надходили на електронну пошту викладача. Оскільки цей комплекс вправ містив тренувальні завдання, студент мав можливість виконувати їх багаторазово.

На основному етапі навчання (2.1) студентами були опубліковані твори у робочій групі FB, створені спільні проекти на сайті wikispaces.com. FB використовувався для публікацій творів, тематика яких була визначена навчальною програмою. На цьому етапі студенти також писали твори у закриту робочу групу у FB.

На етапі 2.2 відбувався контроль, взаємоконтроль та аналіз помилок. Засоби ІКТ, будучи надзвичайно зручними для виявлення, констатації та корекції помилок, є ефективним інструментом для їх попередження. У мережі FB помилки виділялись у вигляді коментаря до повідомлення. У платформі Вікі студенти отримували завдання здійснювати взаємоконтроль, виправляючи помилки своїх одногрупників. Взаємоконтроль здійснювався в аудиторії, роботи кожного із студентів подавались на екран через проектор і обговорювались колективно. Підсумкові оцінки за письмові роботи студенти отримували індивідуально у вигляді коментаря до твору та оцінки у балах. Крім того, усі оцінки студентів групи також публікувались у робочій групі FB по завершенню кожного модуля.

З метою визначення підсумкового рівня сформованості англомовної компетентності в ПМ нами був проведений післяекспериментальний зріз. Завдання зрізу та спосіб його проведення мали схожий характер, що й доекспериментальний зріз, але на відміну від доекспериментального зрізу, де студенти повинні були написати лист лише на одну можливу тему, студентам пропонувалось написати лист на одну із запропонованих тем і розмістити його в робочій групі у FB. На післяекспериментальний зріз було відведено дві академічні години, він проводився під час аудиторного заняття у комп'ютерному класі університету. Для оцінювання висловлювань студентів застосовувались ті ж самі критерії і шкали, що й для оцінювання результатів доекспериментального зрізу.

Результати післяекспериментального зрізу засвідчили приріст в усіх ЕГ. Нижче представлена порівняльна таблиця результатів до- та післяекспериментального зрізів.

Таблиця 2

Порівняльна таблиця середніх показників до- та післяекспериментального зрізів в ЕГ

Індекс групи	Середній коефіцієнт навченості		Приріст коефіцієнту навченості
	Доекспериментальний зріз	Післяекспериментальний зріз	
ЕГ ₁	0,57	0,72	0,15
ЕГ ₂	0,58	0,79	0,21
ЕГ ₃	0,56	0,85	0,29

Експериментальне навчання дозволило практично переконатися в тому, що розроблена методика навчання ПМ та добірка запропонованих вправ сприяє ефективному формуванню

англомовної компетентності в ПМ майбутніх учителів, а отримані результати свідчать про ефективність використаної методики в ЕГ-3, що свідчить про доцільність упровадження саме цієї моделі формування англомовної компетентності в ПМ засобами веб-технологій на практичних заняттях з англійської мови у ВНЗ.

Після порівняння ефективності запропонованих варіантів (А, Б і В) методик навчання студентів англомовного ПМ засобами веб-технологій ми дійшли таких висновків:

– оскільки коефіцієнт навченості за наведеними критеріями перевищив середній коефіцієнт навченості 0,7 (за В. Беспальком), то всі запропоновані варіанти методики навчання студентів англомовного ПМ засобами веб-технологій слід вважати ефективними;

– зважаючи на те, що в ЕГ-3 загальний приріст є вищим, ніж в ЕГ-1 та ЕГ-2, ефективнішим варіантом методики навчання студентів англомовного ПМ засобами веб-технологій слід вважати варіант В, в якому вправи на основному етапі виконувались у співвідношенні 1:2.

Таким чином, наведений у статті аналіз загальних результатів експериментального навчання свідчить про те, що розроблена методика формування у майбутніх учителів компетентності в писемному мовленні з використанням веб-технологій є ефективною. Виходячи з цього, можна рекомендувати розроблену методику для впровадження у навчальний процес на мовних факультетах ВНЗ.

Перспективу подальших наукових досліджень вбачаємо в розробці методик формування англомовної компетентності в інших видах мовленнєвої діяльності.

Література:

1. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний / Владимир Павлович Беспалько // Советская педагогика. – 1968. – № 4. – С. 52-69.
2. Глазунов М. С. Етапи навчання студентів англомовного письма засобами соціальної мережі Facebook / Глазунов Максим Станіславович // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. – Випуск 41. – Вінниця: ТОВ Нілан ЛТД, 2014. – С. 16-23
3. Глазунов М. С. Модель ефективного використання технологій Веб 2.0 для навчання студентів англомовного письма / Глазунов Максим Станіславович // Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. – Вип. 21. – Одеса, 2014. – С. 60-66.
4. Глазунов М. С. Навчальна комп'ютерна програма Quizmaker як електронний засіб формування компетентності в англомовному письмі / Глазунов Максим Станіславович // Вісник КНЛУ. Серія «Педагогіка і психологія». – Вип. 23 – К.: КНЛУ, 2014. – С. 139-146.
5. Глазунов М. С. Обучение студентов языкового вуза англоязычной письменной речи средствами Веб 2.0. / М. С. Глазунов // APRIORI. Серія: Гуманитарные науки: [Электронный ресурс]. – 2014. – № 3. – Режим доступа: <http://apriori-journal.ru/serial/3-2014/Glazunov.pdf>
6. Гурвич П. Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков (Спецкурс) / П. Б. Гурвич. – Владимир, 1980. – 104 с.
7. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранных языков: учеб. пособие: [для студ. филол. спец. вузов] / Михаил Васильевич Ляховицкий. – М.: Высш. школа, 1981. – 159 с.
8. Штульман Э. А. Основы эксперимента в методике обучения иностранным языкам: монография / Э.А.Штульман; под ред. З. Д. Поповой. — Воронеж: Воронеж. ун-т, 1971. — 144 с.

У статті розглянуто експериментальну перевірку ефективності методики формування у майбутніх учителів компетентності в писемному мовленні з використанням веб-технологій. Сформульовано гіпотезу експерименту, наведено дані до- та післяекспериментального зрізів, описано етапи експериментального навчання, проаналізовано та інтерпретовано його результати. Виявлено найбільш ефективну модель навчання писемного мовлення. Практично доведено ефективність розробленої методики навчання писемного мовлення засобами веб-технологій.

Ключові слова: експериментальне навчання, писемне мовлення, веб-технології, Facebook, Вікі.

В статье рассмотрено экспериментальную проверку эффективности методики формирования у будущих учителей компетентности в письменной речи с использованием веб-технологий. Сформулирована гипотеза эксперимента, приведены данные до- и послеэкспериментального срезов, описаны этапы экспериментального обучения, проанализированы и интерпретированы его результаты. Установлена наиболее эффективная модель

обучения письменной речи. Практически доказана эффективность разработанной методики обучения письменной речи посредством веб-технологий.

Ключевые слова: экспериментальное обучение, письменная речь, веб-технологии, Facebook, Вики.

The paper deals with the experimental teaching of written communication to future teachers through web-technologies. The hypothesis of the experiment has been formulated, the data of the pre- and after the experiment testing have been presented, the stages of the experiment have been described; the results of the experiment have been analyzed and interpreted. The most effective model of teaching writing has been defined. The effectiveness of the methodology of teaching writing by means of Web technologies has been proven.

Keywords: experimental training, written communication, web-technologies, Facebook, Wiki.

УДК 378.1

І.Л. Гнатишин
м Львів, Україна

ОПТИМАЛЬНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Підвищення рівня професійної підготовки педагогів стало нині вирішальною передумовою становлення нової парадигми освіти. Високий фаховий рівень педагогів стає важливим чинником стимулювання економічного потенціалу держави, способом індивідуальної самореалізації особистості, складовою активної життєвої позиції фахівця, який повинен усвідомлювати свою місію як суб'єкта особистісного та професійного зростання.

У «Національній стратегії розвитку освіти України на 2012-2021 роки», яка визначає основні напрями й шляхи реалізації положень «Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті», підкреслюється, що оновлення системи вітчизняної освіти повинно вдосконалюватися шляхом оптимізації підготовки кожного педагога до максимальної реалізації його творчого потенціалу в професійній діяльності [13].

Аналіз попередніх досліджень. Загальні закономірності процесу формування особистості педагога визначені у наукових працях О. Абдуліної, Н. Кузьміної, А. Хуторського та ін. Концептуальні засади професійної підготовки педагогів у вищих навчальних закладах досліджували А. Алексюк, В. Андрущенко, І. Бех, В. Безпалько, С. Гончаренко, Р. Гуревич, І. Зязюн, М. Козяр, В. Кремень, С. Сисоєва, С. Підмазін, О. Шестопалюк та ін.

Мета статті: здійснити аналіз наукових джерел з проблеми професійної освіти та запропонувати оптимальні психолого-педагогічні умови фахової підготовки педагогів в контексті особистісно орієнтованого підходу.

Виклад основного матеріалу. Пошук оптимальних шляхів вирішення проблеми ефективної кадрової підготовки педагогів на сучасному етапі варто почати з низки першочергових кроків, а саме:

- підвищення рівня навчально-методичного, матеріально-технічного, організаційно-інформаційного забезпечення фахової підготовки педагогів;
- підвищення соціального статусу педагогів;
- врахування індивідуальних психологічних здібностей для вибору майбутньої професії;
- впровадження ефективних методів та форм професійної підготовки педагогів.

На сьогоднішньому етапі основне завдання національної системи освіти полягає у створенні таких оптимальних умов, які сприятимуть досягненню максимально можливого рівня успішності педагогічної діяльності. На перший план виходить особистісно орієнтований підхід у професійній підготовці майбутніх педагогів, який виступає найважливішим психолого-педагогічним принципом, що забезпечує ефективне формування готовності педагогів до професійної діяльності.